

ISSN 2181-7138

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2023

6-3сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз хәм хабар агентлиги тәрепинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы гууалық берилген.*

Нөкис

6-3сан 2023

декабрь

Шөлкемлестіріушілер:

*Қарақалпақстан Республикасы Халық билимлендируі Министрлиги,
ӨЗПНИИ Қарақалпақстан филиалы*

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ
Ерполат АЛЛАМБЕРГЕНОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Тўлқин АЛЛАЁРОВ
Умида БАҲАДИРОВА
Фархад БАБАШЕВ
Гулзода БОЙМУРОДОВА
Шахло БОТИРОВА
Маманазар ДЖУМАЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Алишер ЖУМАНОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Холбой ИБРАГИМОВ
Умида ИБРАГИМОВА
Меруерт ПАЗЫЛОВА
Асқарбай НИЯЗОВ
Сабит НУРЖАНОВ
Уролбой МИРСАНОВ

Нуржан МАТЧАНОВ
Сафо МАТЧОН
Шукурилло МАРДОНОВ
Бахтиёр РАХИМОВ
Фурқат РАЖАБОВ
Арзы ПАЗЫЛОВ
Барлықбай ПРЕНОВ
Феруза САПАЕВА
Қаххор ТУРСУНОВ
Амина ТЕМИРБЕКОВА
Нурзода ТОШЕВА
Тажибай УТЕБАЕВ
Амангелди КАМАЛОВ
Ризамат ШОДИЕВ
Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Гулрухсор ЭРГАСHEBA
Гавхар ЭШЧАНОВА

Berdiyeva H. Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ijtimoiy-madaniy kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari

Ergasheva O. O'quvchi-qizlarda milliy fazilatlarini rivojlantirishda ma'naviy qadriyatlarning o'rni

Choriyeva D, Abdiyeva Sh, Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bilimlarini rivojlantiruvchi o'yinlar

Xayitov L. Bo'lajak defektologlarning kasbiy-metodik tayyorgarligini rivojlantirish

Urakova Sh.K. "Malaka oshirish kurslari tinglovchilarida kreativlik kompetentligini rivojlantirish (Umumiy o'rta ta'lim maktablari o'qituvchilari faoliyati misolida)

Maqsudov U. Abdullayev R. "Tarbiya" fanini o'qitishda o'rta osiyo mutafakkirlarining tarbiya haqidagi fikrlarini o'rganishning nazariy asoslari

Ibragimova Sh. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining darsga nisbatan mas'uliyatli munosabatini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar va tamoyillar

Yakubova M. Maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi tarbiyachilarning kasbiy va shaxsiy sifatlari.

Qosimova M. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kreativ fikrlashga o'rgatishda o'rta arifmetik qiymatni topishga doir masalalarning o'rni

Комолова И. Олий таълим муассасаси талабаларида арт-педагогик тизимини таркиб топтиришнинг педагогик жihatларини такомиллаштириш

Шербутаева Ш. У. Проведения занятий в дошкольных образовательных организациях по ознакомлению дошкольников с природой

Халбаева Г. Механизмы совершенствования процесса подготовки детей К школе

ТАСВИРИЙ САЪНАТ

Ko'kiyev B. Talabalarga loyihalashtirish va proyeksiyalash usullarini o'qitishning ba'zi usullari

Mardov S.X. Muhandis-quruvchilarning dizayn fikrlashini rivojlantirishda grafik dasturlardan foydalanish metodikasi

Mirsoatova L. Kompyuter grafikasi vositalarini mustaqil ta'lim ko'nikmalarida rivojlantirish kurslariga integratsiyalash

Bozorov F. Tasviriy san'at orqali yoshlardagi intellektual qobiliyatlarni rivojlantirish

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲӘМ СПОРТ

Arabboyev H. O'quvchilarni ommaviy sport sog'lomlashtirish jarayoniga tayyorlashning pedagogik mazmuni

To'xtayev J. Talabalarni kasbiy ko'nikmalari va shaxsiy sifatlarini voleybol vositalari yordamida rivojlantirish

Muxametov A. Jismoniy tarbiya va ommaviy sportni rehabilitatsiya qilish darslarida yuklamalarni standartlashtirishning asosiy prinsip va komponentlari

Karimov F. Sog'lomlashtirish mashqlarining inson hayotidagi o'rni

Yuldashev M. Bo'lajak jismoniy madaniyat o'qituvchilarida valeologik madaniyatni rivojlantirish mazmuni

Quvatov E. Xalqaro kurash turlari vositalarining integratsiyasi asosida kurashchilarning jismoniy tayyorgarligini oshirishning nazariy asoslari

SUMMARY

Today, the construction industry is developing rapidly. This, in turn, is aimed at forming the design thinking of engineers-builders, their graphic culture, as well as the creative potential of a person. There are many effective works on this front, especially in the teaching of construction drawing, educational efficiency is achieved using modern graphic software. The use of graphic programs designed for the field of architecture is an important tool for the development of future engineers-builders as a more perfect staff in the illumination of the subjects of the science of architectural construction drawing. Therefore, the importance of the application of graphic programs and their descriptions have a special place in elucidating the essence of design thinking.

KOMPYUTER GRAFIKASI VOSITALARINI MUSTAQIL TA'LIM KO'NIKMALARIDA RIVOJLANTIRISH KURSLARIGA INTEGRATSIYALASH

Mirsoatova L.O'.

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti "Tasviriy san'at va dizayn"
kaferdasi o'qituvchisi*

Tayanch so'zlar: o'qitish metodikasi, kompyuter grafikasi, kommunikatsiya, integratsiya.

Ключевые слова: методика обучения, компьютерная графика, коммуникация, интеграция.

Key words: teaching methods, computer graphics, communication, integration.

Kompyuter grafikasini o'qitish zamonaviy ta'limning muhim tarkibiy qismi sifatida tan olingan. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) sohasidagi yutuqlar axborotni grafik tasvirlar: chizmalar, diagrammalar, chizmalar, eskizlar, taqdimotlar, vizualizatsiya, animatsion videolar, virtual olamlar ko'rinishida taqdim etish sohasida mutaxassislarni tayyorlash masalalarini yangilamoqda. va hokazo. Kompyuter grafikasi sohasida bo'lajak mutaxassislarni kasbiy tayyorlash ta'limni axborotlashtirish sur'atlarining oshib borayotgani, yagona axborot muhitini yaratish va jadal rivojlanish sharoitida mehnat bozorida talab qilinadigan raqobatbardosh mutaxassisni tayyorlashga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

Tadqiqot muammosining dolzarbligi jamiyatning ijtimoiy tartibi, mehnat bozori ehtiyojlari va jadal rivojlanayotgan infosfera sharoitlari bilan belgilanadi. Kompyuter grafikasi va animatsiya kino, reklama, san'at, arxitektura taqdimotlari, prototiplash va dinamik simulyatsiya kabi sohalarida, shuningdek, kompyuter o'yinlari va o'quv dasturlarini yaratishda muhim vositalardir. Kompyuter grafikasini qo'llashning yangi sohalar doimiy ravishda paydo bo'lmoqda, malakali rassomlar va kompyuter modellari va taqdimotlarini ishlab chiquvchilar talab qilinadi, mehnat bozorida yangi kasblar paydo bo'lmoqda - maxsus effektlar rassomi, vektor art ustasi, SAPR rassomi, modeler, animator, teksturer, vizualizator va boshqalar. Ta'lim jarayonida talabning mehnat bozorida talab qilinadigan bilim, ko'nikma va ko'nikmalarini aks ettiruvchi shaxsiy hujjatlar portfelini (kompyuter grafikasi sohasidagi o'quv ishi) yaratish tavsiya etiladi. Portfelning asosiy maqsadi bo'lajak bitiruvchilarga o'qishdan ishga o'tishga yoki yuqori darajadagi ta'limni davom ettirishga yordam berish va ish beruvchilarga universitet talabalarining malakasi, shuningdek, ta'lim yutuqlari haqida eng to'liq ma'lumotni taqdim etishdan iborat. Portfel, shubhasiz, zamonaviy mehnat bozorida mehnatni tayyorlash va undan foydalanish jarayonining barcha ishtirokchilari uchun muhimdir. Shunday qilib, kasb-hunar ta'limi tizimi bitiruvchisi uchun portfel, birinchi navbatda, psixologik yukni ko'taradi, uning o'zini o'zi qadrlashi va o'zini o'zi tahlil qilishiga hissa qo'shadi, shuningdek, ishga joylashish imkoniyatlarini oshiradi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi quyidagilardan iborat:

1. Universitet talabalariga kompyuter grafikasini o'qitish metodikasi modeli ishlab chiqildi, bu ta'lim yutuqlari samaradorligini oshirishga yordam beradi va bo'lajak mutaxassisning motivatsion-maqсадli, aksiologik, zamonaviy mehnat bozori talablariga javob berishga tayyorligini shakllantiradi. faoliyat-protsessual, aks ettiruvchi-baholash darajalari.

2. Universitet talabalariga kompyuter grafikasini o'qitish metodikasi modelini amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlari majmui shaxsga yo'naltirilgan va malakaga asoslangan

yondashuvlar hamda didaktik tamoyillar: aniqlik, ilmiy xarakter va individuallik asosida aniqlandi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati shundan iboratki, o'rganish jarayonida "Kompyuter grafikasi", "Kompyuter grafikasini o'qitish metodikasi" va "O'qitish metodikasi modeli" tushunchalariga aniqlik kiritildi va aniqlandi; universitet talabalariga kompyuter grafikasini o'rgatish modeli ishlab chiqildi; uni amalga oshirish usullari, vositalari, shakllari va pedagogik shart-sharoitlar majmuasi asoslanadi. Axborotni aks ettirishning yangi vizual vositalarining paydo bo'lishi har qanday kasbiy faoliyatning mohiyatini o'zgartirdi. Arxitektura muhitini loyihalash, reklama, interyer dizayni, kiyim-kechak va grafik dizaynda kompyuter grafikasi usullari va vositalaridan an'anaviy foydalanish bilan bir qatorda kompyuter grafikasidan foydalanishning yangi yo'nalishlari paydo bo'ldi: veb-dizayn, aloqa dizayni, interaktiv dizayn. o'quv tizimlari va boshqalar. Kompyuter texnologiyalari professional va noprofessional badiiy va dizayn faoliyatining vizual imkoniyatlarini muhim to'ldiradi va boyitadi. Bundan tashqari, dizayn faoliyatining an'anaviy turlari axborot texnologiyalarining rivojlanishi munosabati bilan yangi mazmun bilan to'ldirilib, ular nafaqat vizual, informatsion, balki kommunikativ funktsiyalarga ham ega.

Kompyuter texnologiyalaridan foydalangan holda noyob imkoniyatlarga ega bo'lgan turli xil grafik tasvirlarni yaratish hozirgi kunda nafaqat axborotni uzatish va saqlash, balki o'quvchilarning qobiliyatlarini amalga oshirish vositasiga aylanmoqda. Biroq kompyuter texnologiyalarining bu funktsiyalaridan, jumladan, maktablarda ham, o'rta va oliy o'quv yurtlarida ham turli fanlar bo'yicha o'quv quroli sifatida foydalanishdan yetarlicha foydalanilmayapti. Buning sabablari boshqacha. Birinchidan, ta'lim jarayonida yangi axborot texnologiyalaridan foydalanish yo'llarini izlash biroz vaqt talab etadi. Ikkinchidan, kompyuter texnologiyalariga asoslangan maxsus ishlab chiqilgan o'qitish metodikasi yo'q va bu texnologiyalar bilan ishlashni biladigan o'qituvchilar yetishmaydi. Uchinchidan, bu usullarni sinab ko'rish va o'qitishda ulardan foydalanish tajribasini to'plash kerak. Bu esa ta'lim muassasalariga axborot texnologiyalarini keng joriy etish uchun nafaqat vaqt, balki ma'lum mablag'larni ham talab qiladi. Shuning uchun ham amaliyot shuni ko'rsatadiki, olim-o'qituvchilar, metodistlar, psixologlar, dasturchilar va boshqalardan iborat tadqiqotchilar guruhlar ish olib borayotganiga qaramay, ta'lim sohasiga kompyuter texnologiyalarining yangi yutuqlarini joriy etish sust kechmoqda. Shu bilan birga, kompyuter texnologiyalari va yangi axborot texnologiyalarini takomillashtirish jarayoni juda tez sodir bo'lmoqda va bu texnologiyalarni ta'limda qo'llash ularni yaratishdan orqada qolmoqda.

Ushbu tadqiqot davomida dastlabki gipoteza to'liq tasdiqlandi, vazifalar hal qilindi va quyidagi natijalarga erishildi:

1. Kasb-hunar pedagogika universitetida talabalarga kompyuter grafikasini o'rgatish metodikasining umumiy masalalari o'rganildi. Pedagogik va ilmiy-uslubiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, ta'limni axborotlashtirish sur'atlarining ortib borayotgani va kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish sharoitida bo'lajak o'qituvchilarga kompyuter grafikasini o'qitish modelini ishlab chiqish masalalari dolzarbdir.

2. "Kompyuter grafikasi", "Kompyuter grafikasini o'qitish metodikasi", "O'qitish metodikasi modeli" tushunchalariga aniqlik kiritildi va aniqlandi. Kompyuter grafikasini o'qitish metodikasi modeli deganda o'qitish metodikasi darajalarini, ularning o'zaro bog'liqligini, prinsiplari, usullari, kompyuter grafikasini o'qitishni tashkil etish vositalari va shakllarini tavsiflovchi komponentlar yig'indisi tushuniladi.

3. Oliy o'quv yurtlari talabalariga kompyuter grafikasini o'qitish metodikasi modeli ilmiy asoslangan va ishlab chiqilgan, shaxsga yo'naltirilgan va malakaga asoslangan yondashuvlar hamda aniqlik, ilmiy xarakter va individuallikning didaktik tamoyillari bilan tartibga solingan; ta'lim yutuqlari samaradorligini oshirishga ko'maklashish va bo'lajak mutaxassisning zamonaviy mehnat bozori talablariga tayyorligini shakllantirish; motivatsion-maqсадli, aksiologik, faoliyat-protsessual, aks ettiruvchi-baholash darajalari o'rtasidagi munosabatlar asosida qurilgan.

4. Kompyuter grafikasini o'qitish metodikasi modelini samarali amalga oshirishni ta'minlaydigan, quyidagi shartlarni o'z ichiga olgan pedagogik shart-sharoitlar majmui aniqlandi.

• o'quv jarayonini o'quvchilarning shaxsiy xohish-istaklariga yo'naltirish va talabalarning kasbiy muammolarni hal qilishning umumiy usullarini o'zlashtirishga yo'naltirish;

• o'quv materialini o'rganish mantig'ini aks ettiruvchi va o'quv elementlarini fan mazmunining tarkibiy bo'linmalari va ta'lim tarkibiy bo'linmalari sifatida solishtirish orqali o'quv faoliyatini tashkil etishda izchillikka imkon beruvchi "uslubiy tarmoq" asosida kompyuter grafikasi fanlari bo'yicha o'quv-uslubiy ta'minotni ishlab chiqish; faoliyat;

• portfelni yaratish - ish beruvchilarga eng to'liq ma'lumotni taqdim etish uchun mehnat bozorida talab bo'lishi mumkin bo'lgan kasbiy ijodning tegishli kompetentsiyasi va vakolatlarini aks ettiruvchi individual hujjatlar portfeli (kompyuter grafikasi sohasidagi o'quv ishlari); universitet talabasining malakasi, shuningdek, ta'lim yutuqlari.

5. "Kompyuter grafikasi va modellashtirish" fanidan darslik va uslubiy tavsiyalar ishlab chiqilib, o'quv jarayoniga joriy etildi.

6. Universitet talabalariga kompyuter grafikasini o'rgatish modelini amalga oshirishning tarkibiy qismlaridan biri sifatida didaktik vosita ishlab chiqildi. Biz didaktik o'quv qo'llanmalari qatoriga o'quv predmetiga tizimlilikni kirituvchi va ta'lim elementlarini o'quv faoliyatining tarkibiy qismlariga mos ravishda ma'lum bir tarzda solishtirish imkonini beruvchi tarkibiy va mazmunga asoslangan nizomdir.

7. Eksperimental tadqiqot ishi davomida kompyuter grafikasini o'qitish metodikasi modeli sinovdan o'tkazildi. Eksperimental tadqiqot ishlari davomida olingan ma'lumotlarni statistik qayta ishlash bizga ishlab chiqilgan pedagogik shartlar to'plamidan foydalanish mutaxassislarining kompyuter grafikasi sohasidagi kasbiy faoliyatga tayyorgarlik darajasini oshirishga yordam beradi degan xulosaga kelishimizga imkon berdi.

Kompyuter grafikasini o'qitish metodlarining ishlab chiqilgan modeli informatika yo'nalishi talabalariga kompyuter grafikasini o'qitishda muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda va turli mutaxassisliklar uchun tavsiya etilishi mumkin. Maqolada keltirilgan asosiy qoidalar va xulosalar maqsadga erishildi, tadqiqot muammolari hal qilindi, gipoteza tasdiqlandi va tadqiqot natijalarini talabalarning o'quv jarayoniga tatbiq etilishi shuni ta'kidlashga asos beradi. ish bo'lajak kompyuter grafikasi mutaxassislarini tayyorlash nazariyasi va amaliyoti uchun ahamiyatlidir.

O'tkazilgan tadqiqot muammoning to'liq rivojlanishiga da'vo qilmaydi. Doimiy takomillashib borayotgan axborot texnologiyalari sharoitida kompyuter grafikasini o'qitish mazmunini to'g'rilash, o'quv-uslubiy qo'llanmalar ishlab chiqish, kompyuter texnologiyalari sohasida dasturiy ta'minot, intellektual mahsulotlar va yechimlar jadal rivojlanayotgan sharoitda pedagogik faoliyat uchun mutaxassislar tayyorlash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 09.01.2021. Мухамедов. Педагогик таълимда Чирчиқ тажрибаси /Янги Ўзбекистон ижтимоий-сиёсий газета// №48 (304), 2021 йил 7 март, -5 б.;

2. Султанов Х.Э., Мирсоатова Л. Амалиётдан куч олаётган билим // —Барқарор ривожланишда узлуксиз таълим: муаммо ва ечимлар1 халқаро илмий амалий анжуман илмий ишлар тўплами. II том. Чирчиқ 2019.446-447 б.

3. Laylo Mirsoatova/ Use of innovative methods in the development of students' creative abilities / Current research journal of pedagogics (ISSN –2767-3278) volume 03 issue 01Pages: 45-49;

4. Laylo Mirsoatova Botir Boltabayevich Baymetov. Oliy pyedagogik ta'limda inson qomatini tasvirlashning nazariyasi va myetodikasi.2020/11 "Science and Education" Scientific Journal November 2020 / Volume 1 Issue 8. Страницы 467475;

5. Laylo Mirsoatova Botir Boltabayevich Baymetov. Theory and methods of depicting the human body in higher pedagogical education.2020 / 11 "Science and "Science and Education" Scientific Journal August 2021 / Volume 2 Issue 8 Education" Scientific Journal November 2020 / Volume 1 Issue 8. Страницы 467- 475;

REZYUME

Kompyuter grafikasi zamonaviy mutaxassislarni tayyorlashning muhim tarkibiy qismidir. Maqolada keltirilgan kompyuter grafikasini o'qitish usullari modeli o'quv jarayonida bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lgan, tegishli usullar, shakllarni tanlash va didaktik o'quv qo'llanmalarini ishlab chiqish bilan bog'liq bo'lgan bir nechta tarkibiy qismlarning munosabatlariga asoslanadi. Talabani shaxsiy xohish-istaklarini, shuningdek, jamiyat va mehnat bozorining zamonaviy talablarini hisobga olgan holda kasbiy mahoratni shakllantirish va kasbiy ijodkorlikni rivojlantirish.

РЕЗЮМЕ

Компьютерная графика является важной составляющей подготовки современных специалистов. Представленная в статье модель методов обучения компьютерной графике состоит из нескольких компонентов, тесно связанных друг с другом в образовательном процессе, связанных с выбором соответствующих методов, форм и разработкой дидактических учебных пособий. части. Формирование профессиональных навыков и развитие профессионального творчества с учетом личных пожеланий студента, а также современных требований общества и рынка труда.

SUMMARY

Computer graphics is an important component of the training of modern specialists. The model of computer graphics teaching methods presented in the article consists of several components that are closely related to each other in the educational process, related to the selection of appropriate methods, forms and the development of didactic teaching aids. parts. Formation of professional skills and development of professional creativity, taking into account the personal wishes of the student, as well as modern requirements of society and the labor market.